

Masztalerz, Adam

"Der Begründen der polnischen Odontologie - Cieszyński Antoni (31.05.1882 - 04.07.1941 - ein Opfer des Nationalsozialismus) = Twórca polskiej stomatologii - Cieszyński Antoni (31.05.1882-04.07.1941) - ofiara nazizmu", Barbara Wojciechowska, Düsseldorf 1996 : [recenzja]

Medycyna Nowożytna 5/1, 163-165

1998

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Wojciechowska, *Der Begründen der polnischen Odontologie – Cieszyński Antoni (31.05.1882–04.07.1941 – ein Opfer des Nationalsozialismus) Twórca polskiej stomatologii – Cieszyński Antoni (31.05.1882–04.07.1941 – ofiara nazizmu)* Der Medizinischer Fakultät de Heinrich Heine – Universität Düsseldorf, Düsseldorf 1996, ss. 59, dysertacja doktorska.

59-stronicowa rozprawa pod powyższym tytułem (w którym z niezrozumiałych powodów zmieniono kolejność imienia i nazwiska Antoniego Cieszyńskiego) zawiera 7 fotografii, 9 rysunków, 3 tabele i 39 pozycji piśmiennictwa niemieckiego i polskiego.

Rozdział 1 (Życiorys i działalność zawodowa) to zwięzłe (na sześciu stronach) przedstawienie życiorysu Antoniego Cieszyńskiego, od urodzenia w Oleśnicy, w dniu 31.5.1882 aż do jego tragicznej śmierci z rąk hitlerowców we Lwowie, dnia 4.7.1941. Rozdział ten zawiera informacje o studiach stomatologicznych i medycznych Cieszyńskiego w Monachium i w Berlinie, o początkach jego pracy naukowej i dydaktycznej, o mianowaniu w r. 1913 profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1920 profesorem zwyczajnym Instytutu Dentystycznego, przemianowanego w r. 1930 na Klinikę Stomatologiczną UJK we Lwowie. Była to zdaniem autorki – największa w tym czasie uczelnia stomatologiczna w Polsce.

W rozdziale 2 (Praca naukowa i publikacje) autorka informuje o naukowej wielokierunkowości A. Cieszyńskiego, przejawiającej się w opracowaniu nowych lub udoskonaleniu już istniejących metod diagnostycznych i terapeutycznych w zakresie stomatologii ze szczególnym uwzględnieniem radiologii, anestezjologii i ortodoncji. W rozdziale tym podkreślono też zasługi Cieszyńskiego w reformie i rozszerzeniu studiów stomatologicznych. W 95 % ogólnej liczby 360 publikacji był Cieszyński jedynym autorem.

A. Cieszyński nie tylko publikował; współredagował warszawski „Przegląd Dentystyczny” i redagował założone przez siebie w r. 1923 wydawane we Lwowie czasopismo „Polska Dentystyka”, przemianowane w r. 1930 na „Polską Stomatologię”.

Pisząc o regule izometrii (1907), która przyniosła Cieszyńskiemu światowe uznanie i sławę, autorka nie ogranicza się do suchego przedstawienia faktów, lecz szeroko omawia wprowadzone przez Cieszyńskiego zasady wykonywania rentgenowskich zdjęć wewnątrzustnych, cytując in extenso wyliczenia, które doprowadziły ich autora do sformułowania tej reguły, oraz zamieszczając objaśniające ją oryginalne rysunki. Przytacza także tabele zawie-

rające zalecane ustawienia lampy rentgenowskiej przy wykonywaniu zdjęć różnych zębów, z uwzględnieniem rodzaju zgryzu (normalny, głęboki, otwarty, prognacja i prognia).

Idee Cieszyńskiego z zakresu radiologii stomatologicznej znalazły swe odbicie w wydanym w roku 1913 podręczniku „Die Röntgenuntersuchung der Zähne und Kiefer”, wydanym następnie (1926) przez wydawnictwo J.A. Bartha jako monografia pt. „Zahnärztliche Röntgenologie”.

Pierwszym dowodem zainteresowania A. Cieszyńskiego anestezjologią była, opublikowana w r. 1906, praca o znieczuleniu miejscowym alypiną i nowokainą.

W dziedzinie parodontologii autorka podkreśla pionierski charakter pracy o „Doszczętnym chirurgicznym leczeniu tak zwanego ropocięku zębodołowego” (1923), poprzedzonej doświadczeniami klinicznymi, przedstawionymi na berlińskim kongresie w roku 1914. Współcześnie zabieg ten nazywany bywa operacją Widmana-Neumanna-Cieszyńskiego. Kontrowersję na temat pierwszeństwa w opracowaniu tej metody rozstrzyga autorka na korzyść Cieszyńskiego, informując, że wymienieni jej propagatorzy ogłosili swoje doświadczenia później, mianowicie w r. 1928 (Widman) i 1920 (Neumann).

W omawianym rozdziale, jak i w rozdziale trzecim (Osiągnięcia i zasługi dla stomatologii światowej) na szczególną uwagę autorki zasłużyły osiągnięcia organizacyjne A. Cieszyńskiego, jak utworzenie w r. 1931 Związku Stomatologów Słowiańskich, przewodnictwo Polskiej Sekcji Federation Dentaire Internationale (FDI), członkostwo honorowe Związku Stomatologów. Światowe uznanie dla działalności A. Cieszyńskiego znalazło swój szczytowy wyraz w przyznanym mu w r. 1935 na Kongresie FDI w Wiedniu najwyższego wyróżnienia w dziedzinie stomatologii – Nagrody Millera.

Rozprawa Barbary Wojciechowskiej zawiera zwięzły życiorys Antoniego Cieszyńskiego, dostarczając czytelnikowi informacji o głównych wydarzeniach w jego życiu i karierze naukowej. Bardzo obszernie natomiast przedstawia prace o technice wykonywania wewnątrzustnych zdjęć rentgenowskich zębów. Przytoczenie tych epokowych prac Cieszyńskiego może być i dziś przydatne w działalności pracowni rentgenowskich.

Jakkolwiek omawiana dysertacja zawiera fakty znane z wcześniejszych opracowań, na wysoką ocenę zasługuje ich zebranie i przedstawienie polskiego uczonego czytelnikowi niemieckiemu. O ile bowiem stomatolodzy niemieccy znają nazwisko i niektóre prace Cieszyńskiego, o tyle obce są im okoliczności jego tragicz-

nej śmierci. Słowa uznania należą się więc za to zarówno autorce – pani dr Barbarze Wojciechowskiej, jak i władzom wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Henryka Heinego w Düsseldorfie.

Adam Masztalerz

(Wrocław)